Ugunsdrošības prasības iestādēs un organizācijās

Dr.sc.ing. **VLADIMIRS JEMEĻJANOVS,** Rīgas Tehniskās universitātes Darba un civilās aizsardzības institūta docents, Starptautiskās ekoloģijas un drošības zinātņu akadēmijas akadēmiķis

"Kā liecina prakse, visgrūtāk ir veikt iespējamā ugunsgrēka riska novērtēšanu, jo pašlaik valstī nav apstiprināta metodika, saskaņā ar kuru tas būtu darāms."

Foto: Māris Kaparkalējs, "LV"

Ko nosaka normatīvie akti un kā ievērot prasības

Lai ievērotu ugunsdrošību un mazinātu ugunsgrēku izcelšanās iespējas, ir jāņem vērā daudzos normatīvajos aktos noteiktās prasības. Eiropas Savienības Padomes direktīvā 89/106/EEC "Drošība ugunsgrēka gadījumā" ir sniegts ugunsdrošības stratēģijas formulējums un galvenās vadlīnijas. Šajā dokumentā ir noteiktas detalizētas prasības ugunsdrošības ievērošanai būvniecības darbos – par ēku izvietojumu un konstrukciju, būvniecības materiāliem, iekārtām, instalāciju utt., kā arī prasības ugunsdrošības instalācijām ugunsgrēka gadījumā.

Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums (pieņemts 24.10.2002., publicēts "Latvijas Vēstnesī" 13.11.2002.) nosaka ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu un organizāciju sistēmu, fizisko un juridisko personu uzdevumus un kompetenci ugunsdrošības un ugunsdzēsības jomā.

Saskaņā ar šā likuma 9.pantu par ugunsdrošību iestādē, organizācijā vai komercsabiedrībā ir atbildīgs tās vadītājs, kura pienākumi ir šādi:

- nodrošināt normatīvajos aktos noteikto ugunsdrošības prasību izpildi;
- nodrošināt darbinieku apmācību ugunsdrošības laukā;
- nodrošināt iespēju veikt valsts ugunsdrošības uzraudzību;
- pēc valsts ugunsdrošības uzraudzības inspektora pieprasījuma sniegt ar ugunsdrošības jautājumiem saistīto informāciju;
- ugunsgrēka gadījumā līdz ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu ierašanās brīdim organizēt ugunsdzēsības pasākumus.

Lai izpildītu Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma 9. pantā minētās prasības, pirmām kārtām jāveic iespējamā ugunsgrēka riska novērtēšana kā arī, pamatojoties uz to, nepieciešams izstrādāt un īstenot turpmāk minētos ugunsdrošības pasākumus:

- nodrošināt apkures un ventilācijas iekārtu, elektroietaišu, citu inženiertehnisko iekārtu, tehnoloģisko un ražošanas iekārtu atbilstību ugunsdrošības prasībām, kā arī novērst bojājumus šajās iekārtās;
- nodrošināt valsts ugunsdrošības uzraudzības inspektora noteikto ugunsdrošības pasākumu izpildi;
- nodrošināt objektus ar ugunsdzēsības tehniku, ugunsdzēsības ūdensapgādi, automātiskās ugunsaizsardzības iekārtām, ugunsdzēsības dienesta izsaukšanas ierīcēm, ugunsdzēsības aparātiem un inventāru, kā arī uzturēt šīs iekārtas un līdzekļus lietošanas kārtībā;
- izstrādāt rīcības plānu ugunsgrēka gadījumam objektos ar sprādzienbīstamu vidi, kā arī objektos, kuros var atrasties vairāk par 50 cilvēkiem (izņemot dzīvojamās mājas). Ne retāk kā reizi gadā saskaņā ar šo plānu rīkot praktiskās nodarbības un nodrošināt rīcības plāna izpildi ugunsgrēka gadījumā;
- izstrādāt ugunsdrošības instrukcijas.

Kā liecina prakse, visgrūtāk ir veikt iespējamā ugunsgrēka riska novērtēšanu, jo pašlaik valstī nav apstiprināta metodika, saskaņā ar kuru tas būtu darāms.

Saskaņā ar Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma 4.pantu iestādēs organizācijās vai komercsabiedrībās var organizēt ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestus, bet to izveidošanas kārtību, kā arī funkcijas un tiesības nosaka Ministru kabineta (MK) noteikumi. (MK 2003.gada 11.novembra noteikumi Nr. 639 "Iestāžu, organizāciju un komercsabiedrību ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu izveidošanas kārtība" (publicēti "Latvijas Vēstnesī" 14.11.2003.) un 2003.gada 9.decembra noteikumi Nr.686 "Noteikumi par iestāžu, organizāciju, komercsabiedrību un pašvaldību ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu funkcijām un tiesībām" (publicēti "LV" 12.12.2003.)).

Saskaņā ar Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma 12.pantu ugunsdrošības prasības, kas fiziskajām un juridiskajām personām jāievēro, lai novērstu un sekmīgi dzēstu ugunsgrēkus, kā arī mazinātu to sekas, nosaka 2004.gada 17.februāra MK noteikumi Nr.82 "Ugunsdrošības noteikumi". Ar ugunsdrošību saistītus noteikumus prasa ievērot arī Aizsargjoslu likums, Būvniecības likums, likums "Par uzņēmumu, iestāžu un organizāciju darbības apturēšanas kārtību", Administratīvo pārkāpumu kodekss un Krimināllikums.

Instrukcija, rīcības plāns un tehnika

Lai pareizi izstrādātu ugunsdrošības instrukcijas, jāievēro MK 2004.gada 17.februāra noteikumu Nr.82 "Ugunsdrošības noteikumi" 9.,10., 11. un 12.panta prasības.

Savukārt šo MK noteikumu 15.panta prasības ir jāievēro, izstrādājot rīcības plānu ugunsgrēka gadījumam objektos ar sprādzienbīstamu vidi un objektos, kuros var atrasties vairāk par 50 cilvēkiem (izņemot dzīvojamās mājas).

Lai nodrošinātu objektu ar ugunsdzēsības tehniku, ugunsdzēsības ūdensapgādi, automātiskās ugunsaizsardzības iekārtām, ugunsdzēsības dienesta izsaukšanas ierīcēm, ugunsdzēsības aparātiem un inventāru, kā arī uzturētu šīs iekārtas un līdzekļus lietošanas kārtībā, nepieciešams ievērot vairākas normatīvajos aktos noteiktās prasības.Tās ir šādas: MK noteikumu Nr.82 "Ugunsdrošības noteikumi" 6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.6 un 6.7 punkts, MK 2004.gada 13.aprīļa noteikumi Nr.282 "Ugunsdrošības preču, ugunsdzēsības iekārtu un ierīču atbilstības novērtēšanas noteikumi" (publicēts "LV" 16.04.2004.), Latvijas būvnormatīva (LBN) 201-96 "Ugunsdrošības normas" 2.un 3.pielikums; LBN 221-98 "Ēku iekšējais ūdensvads un kanalizācija", LBN 222-99 "Ūdensapgādes ārējie tīkli un būves", Latvijas valsts standarta (LVS) 332-2003 "Ugunsdzēsības aparātu uzturēšana ekspluatācijai gatavā stāvoklī"; LVS EN 3-1-6 +A1 "Pārnēsājamie ugunsdzēsības aparāti", LVS EN 54 un citi.

Kā rīkoties sprādzienbīstamā un ugunsbīstamā vidē

Lai nodrošinātu apkures un ventilācijas iekārtu, elektroietaišu un citu inženiertehnisko, tehnoloģisko un ražošanas iekārtu atbilstību ugunsdrošības prasībām, nepieciešams pareizi noteikt sprādzienbīstamu un ugunsbīstamu vidi. To reglamentē Latvijas būvnormatīva LBN 201-96 "Ugunsdrošības normas" 2.4 punkts un 7.pielikums, kā arī MK 2003. gada 10. jūnija noteikumi Nr.300 "Prasības darbam un iekārtām sprādzienbīstamā vidē" (publicēti "LV" 13.06.2003.).

Ja likumi netiek ievēroti

Administratīvo pārkāpumu kodeksa 179.pantā "Ugunsdrošības noteikumu pārkāpšana" noteikts: par normatīvajos aktos noteikto ugunsdrošības prasību pārkāpšanu izsaka brīdinājumu vai uzliek naudas sodu fiziskajām personām līdz simt latiem, bet juridiskajām personām – līdz tūkstoš latiem. Ja atbilstība ugunsdrošības prasībām netiek nodrošināta valsts ugunsdrošības uzraudzības inspektora noteiktajā termiņā, – fiziskajām personām uzliek naudas sodu līdz simt piecdesmit latiem, bet juridiskajām personām – līdz divtūkstoš latiem. Par valsts ugunsdrošības uzraudzības inspektora dotā rīkojuma nepildīšanu (piemēram, apturēt vai ierobežot iestādes, organizācijas, komercsabiedrības, cita objekta, tā struktūrvienību vai iekārtu darbību, ēku un būvju celtniecību un ekspluatāciju vai produkcijas izlaidi) fiziskajām personām uzliek naudas sodu līdz divsimt latiem, bet juridiskajām personām – līdz trīstūkstoš latiem.

Savukārt Krimināllikuma 240.pantā par ugunsdrošības noteikumu pārkāpšanu paredzētas šādas sankcijas:

- par ugunsdrošības noteikumu tīšu pārkāpšanu, ja tā gada laikā izdarīta atkārtoti, – arests vai piespiedu darbs, vai naudas sods līdz divdesmit minimālajām mēnešalgām;
- par ugunsdrošības noteikumu tīšu pārkāpšanu, ja to izdarījusi persona, kura atbildīga par šo noteikumu ievērošanu, draud brīvības atņemšana uz laiku līdz trim gadiem vai arests, vai piespiedu darbs, vai naudas sods līdz piecdesmit minimālajām mēnešalgām.

Svarīgākie Ministru kabineta normatīvie akti, kas regulē ugunsdrošību

- MK 2004.gada 17.februāra noteikumi Nr.82 "Ugunsdrošības noteikumi" (publicēti "LV" 20.02.2004.);
- MK 2004.gada 3.februāra noteikumi Nr.60 "Noteikumi par Valsts ugunsdrošības uzraudzības inspektoru kompetenci un kārtību, kādā veicama valsts ugunsdrošības uzraudzība" (publicēti "LV" 06.02.2004.);
- MK 2004.gada 3.februāra noteikumi Nr.61 "Kārtība, kādā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests veic un vada ugunsgrēku dzēšanu un glābšanas darbus" (publicēti "LV" 06.02.2004.);
- MK 2004.gada 3.augusta noteikumi Nr.674 "Noteikumi par sprādzienbīstamiem, ugunsbīstamiem un īpaši svarīgiem objektiem, kuros izveidojami ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienesti" (publicēti "LV" 06.08.2004.);
- MK 2004.gada 13.aprīļa noteikumi Nr.282 "Ugunsdrošības preču, ugunsdzēsības iekārtu un ierīču atbilstības novērtēšanas noteikumi" (publicēti "LV" 16.04.2004.);
- MK 1997.gada 1.aprīļa noteikumi Nr.112 "Vispārīgie būvnoteikumi" (publicēti "LV" 04.04.1997.);
- MK 1999.gada 23. marta noteikumi Nr.120 "Kārtība, kādā izbeidzama LPSR normatīvo aktu piemērošana" (publicēti "LV" 26.03.1999.);
- MK noteikumi, kas apstiprina Latvijas būvnormatīvus: LBN 201-96 "Ugunsdrošības normas", LBN 221-98 "Ēku iekšējais ūdensvads un kanalizācija", LBN 222-99 "Ūdensapgādes ārējie tīkli un būves", LBN 208-00 "Publiskās ēkas un būves" u.c.

Ministrijas, pašvaldības, uzņēmumi un organizācijas var izdot saistošus, ugunsdrošības jomu regulējošus normatīvos aktus tikai par savā pārvaldībā esošo teritoriju un savā pakļautībā esošajām iestādēm.

Pašlaik valstī ir spēkā divu veidu standarti: brīvprātīgie un obligātie.

Obligātie standarti, kas regulē ugunsdrošību, ir šādi:

- LVS 446-2003 "Ugunsdrošībā un civilajā aizsardzībā lietojamās drošības zīmes un signālkrāsojums";
- LVS 38-93 "Ugunsdrošība. Termini un definīcijas";
- LVS 332- "Ugunsdzēsības aparātu uzturēšana ekspluatācijai gatavā stāvoklī";
- LVS 402 "Ugunsdzēsības aparātu apkopes punkti" u.c.

Brīvprātīgie standarti:

- LVS EN 3-1-6+A1 "Pārnēsājamie ugunsdzēsības aparāti";
- LVS ISO/TR 13387 "Ugunsdrošības inženierzinātne";
- LVS EN 2:1992 "Ugunsgrēku klasifikācija";
- LVS ISO 8421 "Ugunsaizsardzība. Vārdnīca"
- LVS EN 54 u.c. ■

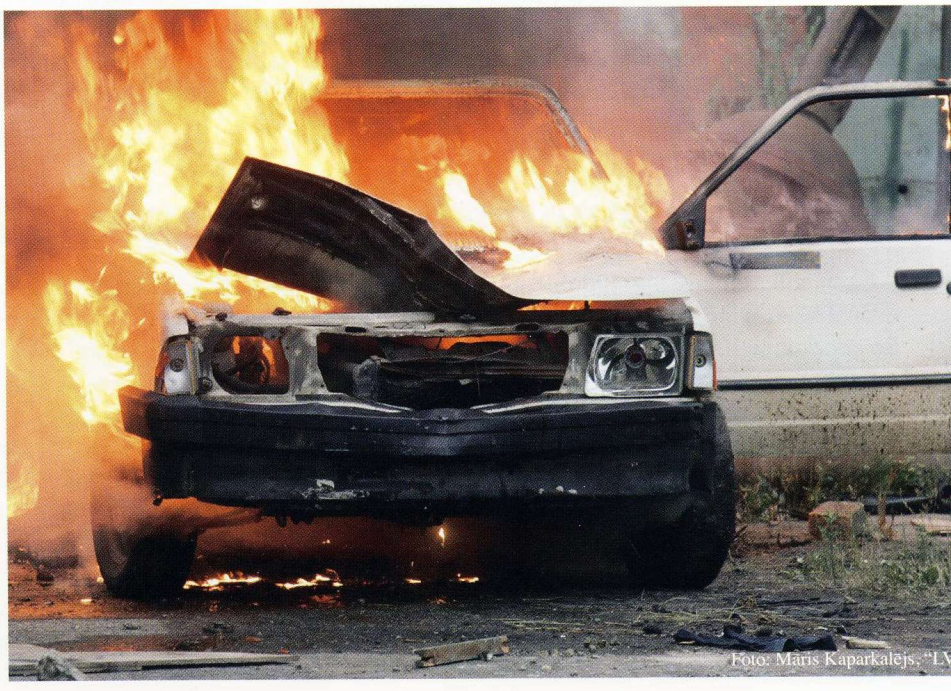

Foto: Māris Kaparkalējs, "LV